

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

D/66000082

Datum

18 april 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 25/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *Dis96000082*

d.d. 18 april 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHЕ FEDERATIE

25/96

(Afgesloten 181200A APR 1996)

Conclusie/voorzicht

Naar verwachting zullen zich drie kandidaten opwerpen voor de Moslim-positie in het toekomstige Bosnische presidium. Hoewel de niet door de regeringspartij SDA gesteunde kandidaten gehandicapt zullen zijn doordat de media door deze partij worden gedomineerd, bestaat het gevaar op versnippering van de Moslim-stemmen, hetgeen primair de Serviërs ten goede kan komen.

De Bosnische Serviërs willen verdere regelingen voor het vluchtelingenprobleem uitstellen tot na de verkiezingen, omdat daardoor de resultaten van de etnische zuiveringen worden bestendigd en mogelijk gelegitimeerd. Om dit te voorkomen streven de Moslims juist naar herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen.

De president van de Moslim-Kroatische Federatie, een Kroaat, heeft aangegeven dat de Bosnische Kroaten geen verdere bevoegdheden willen overdragen aan de Federatie. Dit zal naar verwachting leiden tot nieuwe onderlinge spanningen.

Bosnië-Herzegovina

De voormalige Bosnische premier Silajdzic heeft aangekondigd dat zijn onlangs opgerichte "Partij voor Bosnië-Herzegovina" (SBiH) open staat voor alle "Bosnische patriotten". Hij gaf aan dat de partij voornemens is onderafdelingen op te richten in het "Servische" deel van Bosnië-Herzegovina. Tevens gaf hij aan dat de media in zijn visie een hoofdrol moeten spelen bij de bevordering van de eenheid van het land. Deze uitspraken zijn in overeenstemming met het onlangs door de SBiH aanvaarde verkiezingsprogramma, dat onderstreept dat de partij streeft naar een zo groot mogelijke etnische samenwerking en het behoud van de eenheid van Bosnië-Herzegovina. Tegen die achtergrond ligt het voor de hand dat de SBiH ook zal proberen steun te verwerven in de "Kroatische" en "Servische" delen van Bosnië-Herzegovina.

De kansen daarop lijken echter op korte termijn beperkt, omdat die gebieden (evenals overigens het "Moslim"-deel) worden gedomineerd door op etnische leest geschoeide partijen die bovendien controle

hebben over de media. De media spelen in de praktijk een belangrijke rol bij de verspreiding van nationalistische gedachten, die op hun beurt het uiteenvallen van Bosnië-Herzegovina langs etnische lijnen dichterbij brengen. Het is uiterst twijfelachtig of de ontwikkeling van relatief onafhankelijke massa-media, die de SBiH en andere niet-etnische partijen in staat zouden stellen hun programma's bekend te maken, op tijd kan worden gerealiseerd om dergelijke partijen uitzicht te bieden op een goed verkiezingsresultaat.

Silajdzic heeft tevens verklaard dat er zonder politieke eenheid ook geen geïntegreerd economisch systeem in Bosnië-Herzegovina mogelijk is. Deze uitspraak houdt verband met de recentelijk toegezegde hulp voor de wederopbouw van Bosnië-Herzegovina, maar is vermoedelijk primair gericht aan het adres van de Bosnische Serviërs. Zoals bekend streven deze naar erkenning van de soevereiniteit van de door hen gedomineerde gebieden. Sommige delen van de Bosnisch-Servische republiek (RS), met name de westelijke gebieden rond Banja Luka, zullen vanwege hun relatief geïsoleerde ligging evenwel afhankelijk blijven van economische betrekkingen met delen van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF). Silajdzic hoopt kennelijk dat dit besef de Serviërs zal dwingen ook op politiek gebied niet alle banden met de MKF door te snijden.

Er zijn steeds sterkere aanwijzingen dat het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic mee wil doen aan de verkiezingen voor het Bosnische presidium van de komende zomer. Zijn partij is inmiddels in west-Mostar geregistreerd. Ook keren steeds meer aanhangers van Abdic terug uit vluchtelingenkampen in Kroatië naar hun oorspronkelijke woonplaatsen in met name het westen van Bosnië-Herzegovina. Abdic heeft nauwe banden met Kroatië en zijn politieke ambities worden zonder twijfel door de Kroatische regering gestimuleerd, zo niet gecoördineerd. Dit is ook één van de redenen waarom de partij van Abdic is geregistreerd in het door Kroaten gedomineerde deel van Mostar. Om die reden, en vanwege de jarenlange rivaliteit tussen Abdic en de huidige Bosnische president Izetbegovic, zien de regeringsgetrouwe Bosnische Moslims de hernieuwde politieke activiteiten als een bedreiging voor hun positie.

Een eventuele kandidatuur van Abdic voor het presidium zou zeker niet bij voorbaat kansloos zijn; in de verkiezingen van 1990 heeft hij méér stemmen behaald dan Izetbegovic en had derhalve de eerste president van Bosnië-Herzegovina kunnen worden. Hij heeft die positie evenwel afgestaan aan Izetbegovic, met wie hij toen nog niet gebrouilleerd was. Populariteit ontleent Abdic ook nog steeds aan zijn economische activiteiten, onder meer met het handelsbedrijf "Agrokomerc". Anderzijds moet worden aangenomen dat Abdic's opstand tegen het Bosnische regeringsgezag en zijn alliantie met de Kroaten zijn aanzien zeker niet ten goede zijn gekomen.

In "Dayton" is bepaald dat elk van de drie bevolkingsgroepen een vertegenwoordiger in het presidium mag kiezen. De kandidaat met de meeste stemmen zal de eerste voorzitter, en daardoor het staats-hoofd van Bosnië-Herzegovina worden. Op grond van het numerieke overwicht van de Moslims is Izetbegovic er ten tijde van de ondertekening van het verdrag waarschijnlijk van uitgegaan dat hijzelf, of in ieder geval een Moslim, tot voorzitter zou worden gekozen. Inmiddels heeft Silajdzic evenwel aangekondigd deze positie te willen verwerven. Als ook Abdic aan de verkiezingen meedoet en de

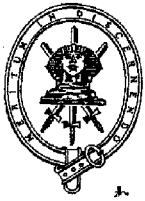

regeringspartij SDA eveneens een kandidaat stelt, ontstaat het gevaar dat de Moslim-stemmen verdeeld worden. Als dat bij een kandidaat van één van de andere etnische groeperingen niet het geval zou zijn, zou deze kans maken het eerste formele na-oorlogse staatshoofd van Bosnië-Herzegovina te worden. Dit geldt met name voor de Serviërs (Karadzic?), die ruim 30% van de Bosnische bevolking uitmaken, tegen de ongeveer 50% van de Moslims.

De president van de MKF, Zubak (een Kroaat) heeft verklaard dat de overdracht van bevoegdheden van Bosnië-Herzegovina en Herceg-Bosna (de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina) voltooid is. Hoewel Zubak als president van de Federatie geacht wordt beide bevolkingsgroepen te vertegenwoordigen, heeft hij zich in het recente verleden met name opgeworpen als de pleitbezorger van de Bosnische Kroaten. Zijn woorden wijzen erop dat de autoriteiten van Herceg-Bosna niet bereid zijn meer macht en invloed af te staan aan de MKF. Omdat dit ook tot op heden nauwelijks gebeurd is, staan zijn opmerkingen haaks op eerdere toezeggingen van Bosnisch-Kroatische zijde om Herceg-Bosna op termijn volledig op te heffen. De Bosnische Kroaten zien Herceg-Bosna en haar strijdkrachten (HVO) als een belangrijke garantie dat de Kroatische belangen in acht worden genomen. Vooral nog zal de samenwerking tussen Kroaten en Moslims in Bosnië-Herzegovina problematisch blijven.

Voorzitter Bender van het parlement van Herceg-Bosna heeft gesteld dat de Bosnische Moslims een uitsluitend islamitische staat willen vormen en om die reden weigeren taken van de Bosnische regering over te dragen aan die van de MKF. Volgens Bender is het behoud van Bosnië-Herzegovina kansloos zonder instemming van alle drie bevolkingsgroepen, en is ook de MKF kansloos zonder medewerking van zowel Kroaten als Moslims. Zoals ook uit bovengenoemde uitspraken van Zubak blijkt, zijn het in de praktijk vooral de Kroaten die vasthouden aan eigen staatsinstellingen. Daarbij speelt de Kroatische vrees om te worden gedomineerd door de drie maal zo talrijke Moslims een hoofdrol. De beschuldiging van Bender dat de Moslims de Federatie ondergraven is waarschijnlijk vooral bedoeld om de Kroatische opstelling te rechtvaardigen. Opmerkelijk is overigens dat Bender het voortbestaan van Bosnië-Herzegovina mede afhankelijk stelt van de goedkeuring van de Serviërs. Een dergelijke opmerking zal zeker de vrees van de Moslims voor mogelijke Servisch-Kroatische toenadering in Bosnië-Herzegovina versterken.

heeft gesteld voortdurend aanwijzingen te krijgen dat Bosnische Moslims aan de Serviërs de doortocht door de corridor Sarajevo-Gorazde weigeren. Om die reden zouden de Serviërs in het deel van de RS ten zuiden van Gorazde (Herzegovina) volledig geïsoleerd zijn. Om dit isolement te doorbreken zouden de Serviërs in Herzegovina toenadering zoeken tot de Kroaten in en om Mostar. Voor de Moslims is de corridor van Sarajevo naar Gorazde van essentieel belang, omdat dit de enige toegang tot de voormalige enclave is. Mede gezien het feit dat zich in de corridor enkele (voormalig) Servische dorpen bevinden, zijn de Bosnische autoriteiten kennelijk bevreesd dat frequent Servisch verkeer door de corridor (hoewel dit op grond van "Dayton" mogelijk moet zijn) zal leiden tot Servische pogingen de corridor af te sluiten. Anderzijds lopen alle verbindingswegen tussen zuidoost-Bosnië en de rest van RS (en Joegoslavië) via Gorazde of de corridor, zodat de Serviërs daardoor inderdaad grotendeels geïsoleerd zijn. Voor de Moslims ontstaat daardoor het gevaar van verdere toenadering tussen Kroaten en Serviërs.

[REDACTED]

Een vertegenwoordiger van de Servische Socialistische Partij in Bosnië-Herzegovina (SPRS) heeft tegenover [REDACTED] verklaard dat de kwestie van de vluchtelingen pas ná de komende verkiezingen moet worden oplost. De SPRS is de zusterpartij van de Servische regeringspartij van president Milosevic. Zij is vooral opgericht om de positie van Milosevic's Bosnisch-Servische ambtgenoot en rivaal Karadzic te ondergraven. Genoemde stellingname met betrekking tot de vluchtelingen is echter identiek aan die van Karadzic. Hoewel in Dayton is bepaald dat inwoners van Bosnië-Herzegovina in beginsel in hun plaats van herkomst moeten stemmen, is het veeleer in het belang van de Serviërs dat zij zullen stemmen in hun huidige verblijfplaats, omdat dit de resultaten van de etnische zuiveringen en derhalve de dominantie van de Serviërs over de RS zou bestendigen. Hieruit blijkt eens te meer dat niet alleen Karadzic, maar ook Milosevic en zijn partij, streven naar uitsluitend "Servische" gebieden. Op langere termijn streven beide naar aansluiting van die gebieden bij Joegoslavië.

Om dezelfde reden streven de Moslims juist naar een spoedige terugkeer van vluchtelingen naar hun oorspronkelijke woonplaats, met name indien deze zich in de RS bevindt. Vrijwel de enige methode die hen ten dienste staat om nog enige invloed in de "Servische" gebieden te verwerven, is te blijven aandringen op herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen. De Serviërs zullen echter alles in het werk stellen om zo'n terugkeer (van Moslims) te voorkomen. Aangezien beide partijen de stromen van vluchtelingen en ontheemden gebruiken om hun politieke doelstellingen te realiseren, moet worden aangenomen dat zich daaromtrent de komende periode conflicten zullen blijven voordoen.